Regional Refugee Response for the Ukraine Situation

2025-2026

УКРАЙНА

РЕГИОНАЛЕН ПЛАН ЗА ОТГОВОР НА БЕЖАНСКАТА СИТУАЦИЯ

януари 2025 г. – декември 2026 г.

Използваните наименования и представянето на материалите в този доклад не предполагат изразяването на каквото и да е становище от страна на Организацията на обединените нации относно правния статут на която и да е държава, територия, град или област или на нейните власти, или относно определянето на нейните граници.

Снимка на корицата:
Полша 2024 © ВКБООН/Анна Лиминович

Превод на български език:
ВКБООН в България

Женева, Швейцария, януари 2025 г.

© ВКБООН 2024. Всички права запазени.

СЪДЪРЖАНИЕ

ИЗЯВЛЕНИЕ НА РЕГИОНАЛНИЯ КООРДИНАТОР ЗА БЕЖАНСКАТА СИТУАЦИЯ 5

ОБЩ ПРЕГЛЕД НА СИТУАЦИЯТА..... 7

Регионални финансови изисквания 8

Демографски данни 10

РЕГИОНАЛЕН ПРЕГЛЕД 11

Част 1: Рискове и нужди на регионално ниво 12

Част 2: Регионални стратегически цели и приоритети 15

БЪЛГАРИЯ 28

Част 1: Ситуацията в България 30

Част 2: Стратегия за отговор и решения в страната 32

Част 3: Финансови изисквания на организациите по ПОБС..... 41

ПРИЛОЖЕНИЕ 1 – СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА.....45

ПРИЛОЖЕНИЕ 2 – ОБЩ ПРЕГЛЕД НА ПРОЕКТИ НА ПАРТНЬОРИТЕ ПО ПОБС46

ИЗЯВЛЕНИЕ НА РЕГИОНАЛНИЯ КООРДИНАТОР ЗА БЕЖАНСКАТА СИТУАЦИЯ

Филип Льоклер
Регионален координатор за бежанската ситуация от Украйна
Регионален директор на ВКБООН за Европа

Войната в Украйна, която вече навлиза в четвъртата си година, предизвика най-голямата криза на разселване в Европа след Втората световна война, което доведе до регионален отговор на бежанската ситуация с безпрецедентен мащаб. От пълномащабното нахлуване на Руската федерация през февруари 2022 г., в световен мащаб са регистрирани над 6,8 милиона бежанци от Украйна, като огромното мнозинство, 92%, търсят безопасност в Европа. Тази криза мобилизира значителни колективни усилия, тъй като правителствата на приемащите държави, местните власти, националното и местното гражданско общество и международните партньори работят заедно, за да отговорят на неотложните нужди на бягащите от конфликта.

Настоящият Регионален план за отговор на бежанската ситуация (ПОБС) е създаден в контекста на нарастваща сложност и динамичност, като ситуацията на място може да се промени значително през следващите две години. Партньорите ще останат гъвкави и отзивчиви към тези промени, а Планът ще бъде преразглеждан при необходимост. Това трябва да се чете заедно с Плана за хуманитарни нужди и отговор, който очертава хуманитарните интервенции в самата Украйна.

С навлизането на регионалния отговор в нова фаза през 2025–2026 г., се наблюдава преход към по-устойчив и дългосрочен подход. Приемащите държави, които ръководят отговора от самото начало, все по-често интегрират бежанците в своите национални системи, а ПОБС предоставя целенасочена подкрепа за укрепване на тези усилия. Тази версия на ПОБС поставя акцент върху осигуряването на ефективен достъп на бежанците до правен статут и права, насърчаването на социално-икономическата им интеграция, справянето със специфичните уязвимости на определени групи, насърчаването на социалното сближаване между бежанците и приемащите ги общности, осигуряването на ангажираност и локализация на отговора от страна на правителствата.

Прилагането на Директивата за временна закрила (ДВЗ), която ще е в сила в Европейския съюз най-малко до март 2026 г., осигурява важна рамка за закрила на бежанците. С наближаването на този краен срок се обсъждат следващите стъпки. ПОБС за 2025–2026 г. е насочен към подкрепа на правителствата в подготовката им за тези дискусии, като се застъпва за координиран подход, който гарантира продължаваща правна сигурност и достъп до закрила за бежанците от Украйна, докато това е необходимо.

Докато някои бежанци са решили да се върнат в Украйна, наблюденията на ВКБООН относно намеренията им показват, че продължаващият международен въоръжен конфликт остава най-голямата пречка за завръщане. Важно е да продължим да подкрепяме хората с цел те да вземат добре информирани и реално независими решения, докато условията позволят по-мащабно, безопасно, достойно и устойчиво завръщане. Осигуряването на достъп до изчерпателна и актуална информация относно правния статут и помощ, както в приемащите държави, така и в Украйна, ще остане ключова част от подкрепата за индивидуални, доброволни решения дали да останат или да се върнат. Това включва и използването на дигиталната платформа Ukraine is Home. Бежанците трябва да продължат да бъдат уверявани, че могат да предприемат краткосрочни посещения в Украйна, за да видят семействата си, да проверят имуществото си и да поддържат важни връзки с по-

широката общност и своята култура – всичко това има доказано положително влияние върху дългосрочните решения за завръщане. Ситуацията на най-уязвимите бежанци изисква специално внимание и подкрепа, за да се намали рискът от преждевременно завръщане поради трудности в издръжката им в приемащите държави.

В този контекст, партньорите по ПОБС имат ангажимент да се уверят, че бежанците ще получат правен статут и права без прекъсване. Това е особено важно за уязвимите групи, които могат да срещнат допълнителни пречки. Усилията са насочени и към подобряване на интеграцията на бежанците в националните системи чрез заетост, социална закрила, здравеопазване и образование. Предоставяйки практическа подкрепа, включително намиране на работа и развитие на умения, ПОБС има за цел да овласти бежанците, помагайки им да станат по-независими, като им дава възможността да допринесат към приемащите ги общности.

Целенасочената помощ остава от ключово значение за най-уязвимите бежанци. По този начин се гарантира, че хората със специални нужди няма да бъдат пренебрегнати. Планът също така признава важната роля на социалното сближаване, подчертавайки забележителна солидарност на приемащите общности, която продължава въпреки нарастващия икономически натиск и недостига на жилища. Като насърчава взаимното разбирателство, ПОБС цели да укрепи силните връзки, които са се изградили между бежанците и техните приемащи общности.

Планът за 2025–2026 г. е съобразен с националните стратегии и се основава на принципите на партньорство, равенство и прозрачност. Той подкрепя ръководството на приемащите правителства, но акцентира и върху значението на локализиран подход. Националните и местните организации на гражданското общество и тези ръководени от бежанци играят ключова роля в този план и гарантират, че отговорът на ситуацията е съобразен с нуждите на самите общности. В контекста на продължаващата на бежанска ситуация, акцентът е поставен върху устойчиви и дългосрочни решения, които дават възможност на бежанците да възстановят живота си с достойнство и да допринесат към обществата, които са ги приели.

Общ преглед на ситуацията

Регионален план за отговор
(януари 2025 г. - декември 2026 г.)

2,1 M
Планирана помощ за бежанците

42K
членове на приемащата общност, за които е планирана помощ

1,2B
общи финансови изисквания в щатски долари

266
Партньори по ПОБС

Регионални финансови изисквания

По държава

ДЪРЖАВА	ФИНАНСОВИ ИЗИСКВАНИЯ В ЩАТСКИ ДОЛАРИ			УЧАСТВАЩИ ПАРТНЬОРИ[1]
	ГОДИНА 1	ГОДИНА 2	ОБЩО	
България	29 882 002	26 754 345	56 636 348	19
Република Чехия	41 124 167	0	41 124 167	27
Естония	6 430 956	5 286 610	11 717 566	9
Унгария	21 786 739	19 432 320	41 219 059	29
Латвия	5 830 962	5 211 036	11 041 998	8
Литва	10 867 561	9 768 000	20 635 561	12
Молдова	205 507 394	159 181 075	364 688 469	62
Полша	206 518 172	185 510 835	392 029 006	77
Румъния	82 793 004	72 636 803	155 429 806	42
Словакия	42 484 542	36 911 080	79 395 621	19
Регионални[2]	37 087 558	31 554 378	68 641 936	7
Общо	**690 313 061**	**552 246 484**	**1 242 559 545**	

ПО СЕКТОР

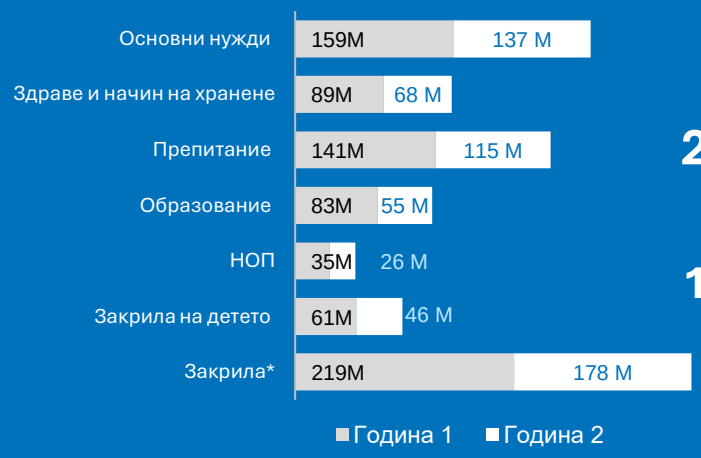

ИЗИСКВАНИЯ ЗА ПАРИЧНА ПОМОЩ[3]

203M щатски долара

ЗА ПЪРВАТА ГОДИНА
108 милиона
щатски долара

ЗА ВТОРАТА ГОДИНА
95 милиона
щатски долара

Включва закрила на детето и насилие, основано на пола

[1] Международните организации, които имат дейности в повече от една държава, са отчетени във всяка от тях поотделно. Броят на участващите партньори е отразен на национално ниво и не може да бъде събиран, за да се определи регионалният брой.
[2] Регионалният бюджет за подкрепа включва и финансовите изисквания за Беларус.
[3] Паричната помощ се разглежда като основен метод за предоставяне на подкрепа и закрила в съответствие с Политиката на ВКБООН за ИППС за периода 2022–2026 г. Тя е предпочитан начин за подпомагане на насилствено разселените хора и се прилага като универсален подход в различни сектори, включително закрила. Неограничените/мултицелеви парични помощи за основни нужди са включени в бюджета на сектора за основни нужди.

По тип партньор[4]

ПАРТНЬОР	БРОЙ ПАРТНЬОРИ[5]	ФИНАНСОВИ ИЗИСКВАНИЯ В ЩАТСКИ ДОЛАРИ	
		ГОДИНА 1	ГОДИНА 2
Академични организации	2	456 250	456 250
МФЧК и Червен кръст	4	7 640 659	8 047 836
Международни НПО	35	63 572 268	40 862 871
Национални НПО	216	113 352 427	96 085 938
Агенции на ООН	9	505 291 456	406 793 587
ОБЩО		690 313 061	552 246 484

[4] Този списък съдържа само организациите, които са подали заявления по ПОБС. Много от тях работят съвместно с изпълнителни партньори за реализиране на дейностите по ПОБС. За подробна информация относно вида на партньорите, вижте „Обобщение на бюджета по партньор“.
[5] Една организация може да бъде класифицирана в няколко подкатегории (водени от жени, водени от бежанци, религиозни и др.), отделните подкатегории не могат да бъдат събрани, за да се получи общ брой.

Демографски данни

За бежанците

ДЪРЖАВА	ОБЩ БРОЙ БЕЖАНЦИ КЪМ ДЕКЕМВРИ 2024 Г.	БРОЙ БЕЖАНЦИ, ЗА КОИТО Е ПЛАНИРАНА ПОМОЩ	
		ГОДИНА 1	ГОДИНА 2
Беларус	45 390	40 000	40 000
България	75 260	82 000	82 000
Република Чехия	389 363	400 000	
Естония	37 413	37 000	37 000
Унгария	61 469	80 000	80 000
Латвия	47 656	48 000	54 000
Литва	47 848	55 000	60 000
Молдова	135 861	100 500	90 000
Полша	989 540	970 000	921 500
Румъния	177 716	148 000	162 000
Словакия	131 675	160 000	150 000
ОБЩО	**2 139 191**	**2 120 500**	**1 676 500**

За приемащата общност

	БРОЙ ХОРА ОТ ПРИЕМАЩАТА ОБЩНОСТ, ЗА КОИТО Е ПЛАНИРАНА ПОМОЩ	
	ГОДИНА 1	ГОДИНА 2
Молдова	41 500	41 500

Разпределение по възраст и пол

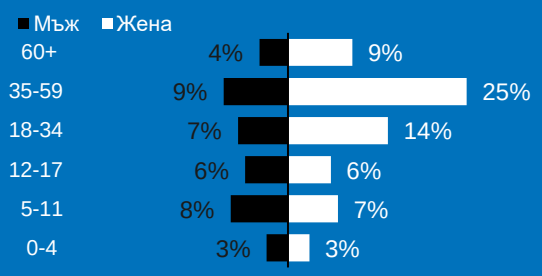

6%[6]
Хора с увреждания

63%
Жени и момичета

37%
Мъже и момчета

[6] Въпреки че тези данни са по-ниски от глобалната оценка за 16% от хората с увреждания в общото население, което може да отразява недостатъчно отчитане или недостатъчна идентификация, те се основават на мултисекторни анализи на нуждите, проведени във всички участващи в ПОБС държави, които са използвали въпросника на Вашингтонската група. Това се отнася за всички глави за държави.

РЕГИОНАЛЕН ПРЕГЛЕД

След широкомащабното нахлуване на Руската федерация през февруари 2022 г., войната в Украйна предизвика най-бързо разрастващата се и най-голямата криза с разселване в Европа след Втората световна война. В периода след нахлуването милиони хора бяха принудени да избягат в съседни държави и извън тях, което доведе до значителна мобилизация на ресурси и подкрепа. Националните и общинските органи, организациите на гражданското общество, местните доброволци и самите бежанци продължават да играят ключова роля в отговора на спешните нужди на разселените от конфликта, осигурявайки закрила, и предоставяйки основни услуги.

През 2025 г. и 2026 г. се намираме пред една и сложна предизвикателна ситуация, която остава непредсказуема. В момента милиони бежанци, настанени в приемащите ги държави, все още се нуждаят от закрила. Затова Регионалният план за отговор на бежанската ситуация (ПОБС) се фокусира върху осигуряването на продължителен достъп до правен статут и права. Важен акцент от него е отговорността на приемащите бежанци правителства, тяхното ръководство и увеличените им инвестиции в социално-икономическата интеграция на бежанците. Приемащите държави и хуманитарните организации преминаха от незабавна извънредна помощ към дългосрочни стратегии, които се фокусират върху приобщаването на бежанците в националните системи.

ПОБС за 2025–2026 г. надгражда предишните си периоди, предоставяйки целенасочена и практическа подкрепа на приемащите държави. Той се фокусира върху укрепването на правните и институционалните рамки, които позволяват на бежанците да получат достъп до законно пребиваване. Същевременно, планът обръща внимание на хората в уязвими ситуации и има за цел да гарантира, че възрастните хора, децата, хората с увреждания и жертвите на насилие, основано на пола, получават специализирана помощ. Зачитането на техните нужди е важно за да не бъдат изолирани и за да се гарантира устойчивост на общия отговор на ситуацията.

В съответствие с националните приоритети, ПОБС също се фокусира върху подобряване на самостоятелността на бежанците чрез социално-икономическо приобщаване. Централно място в тези усилия заемат инвестициите в намирането на работа, професионалното обучение и изучаването на езици, които помагат на бежанците да се интегрират към пазара на труда и да достигнат икономическа независимост. Бежанците и приемащите ги общности продължават да споделят едни и същи пространства, ето защо социалното сближаване остава друг ключов приоритет. Това е особена значимост там, където ресурсите на даден район са ограничени и икономическите последици от конфликта се усещат най-силно.

Бежанците от Украйна, подобно на всички други по света, следят отблизо развитието в родината си и обръщат особено внимание към опазване на културната си принадлежност. В приемащите ги държави или в Украйна, осигуряването на достъп до изчерпателна и актуална информация относно достъпа до правен статут и помощ остава от значимост. Тази информация е необходима за да бъдат подкрепени индивидуалните и доброволни решения на бежанците дали да останат или да се върнат. Дигиталната платформа „Ukraine is Home“[7] остава важен инструмент за постигане на информираност. Ако условията в Украйна се променят и позволят на повече бежанци да се завърнат безопасно и с

[7] https://ukraineishome.org/

достойнство, партньорите ще адаптират и пренасочат дейностите си в подкрепа на доброволни решения за завръщане. Това включва установяване на контакти за подкрепа в Украйна, както и гарантиране, че завръщащите се в Украйна лица могат отново да получат бърз достъп до международна закрила, когато това е необходимо.

Ще продължим да настояваме бежанците да имат възможността да правят кратки посещения в Украйна. По този начин те имат възможността, без да губят преждевременно правния си статут и правата си в приемащите държави, да поддържат връзки със семействата си и общността и да могат да проверяват имотите си. Доказано е, че запазването на контакта с родината оказва положително влияние върху дългосрочните решения за завръщане при подобряване на условията.

Отговорът на ситуацията за периода 2025–2026 г. остава тясно свързан със стратегиите на приемащите бежанци правителства. Самите те са тези, които ръководят отговора на ситуацията, а ПОБС на ВКБООН допълва тяхната работа чрез международна координация и подкрепа. С включването на бежанците в националните системи, отговорът на ситуацията става все по-локализиран, т.е. концентриран на местно ниво. Гражданското общество, включително ръководени от бежанци организации, играе важната роля на гарант, че помощта е съобразена с нуждите на бежанците и приемащите ги общности.

Част 1: Рискове и нужди на регионално ниво

По оценка на ВКБООН основана върху резултатите от Социално-икономическото проучване(СИП)[8] в региона, на преден план излиза увеличаващия се брой рискове и нужди, пред които са изправени бежанците от Украйна поради продължителността на кризата и в периода 2025–2026 г. Регионален анализ за състоянието на закрилата[9] разкрива новите и съществуващите предизвикателства, особено тези, свързани с нарастващата във времето уязвимост.

Разделянето на семействата продължава да бъде основен проблем[10], причинявайки психологически стрес и увеличавайки рисковете от насилие, основано на пола (НОП) и трафика на хора. Децата, особено непридружени или разделени, възрастните хора и лицата с увреждания са сред най-уязвимите. При разделените семейства, бежанците продължават да се сблъскват с изолация и повишен риск от експлоатация. Жените и децата образуват по-голямата част от бежанците, като 63% са жени и момичета, 33% са деца и 20% са мъже над 18 години. Този демографски профил поражда специфични опасения за закрилата свързани с НОП, трафика на хора[11] и експлоатацията. Тези рискове се изострят поради липсата на достъп до националните системи (т.е. образование, здравеопазване, социално подпомагане, и тн.), намаляващите помощи и недостатъчните възможности за настаняване и работа.

[8] Вижте резултатите от Проучването, налични на Портала за данни, както и на MicroData Library.
[9] Модели на разселване, рискове за закрила и нужди на бежанците от Украйна – Регионален анализ на закрилата #4
[10] Запазване на безопасността: междуведомствени изводи относно закрилата и отчетността на бежанците от Украйна
[11] Уязвимост към трафик на хора в контекста на войната в Украйна

Насилието, основано на пола (НОП) продължава да бъде едно от най-разпространените и структурно заложени нарушения на правата на човека, което засяга непропорционално бежанските общности. Макар и усилията за борба с НОП да се увеличават, продължават да съществуват значителни предизвикателства, свързани с насилието от интимен партньор. Липсата на изчерпателни данни и на масово докладване продължават да пречат на това да бъде разбран пълния обхват на проблема. Жертвите често се сблъскват със стигма, страх от отмъщение или се притесняват за въздействието върху законния им престой, което ги спира да докладват за случая си. Културни и езикови бариери пречат на много жертви да потърсят помощ, а правните системи в някои държави не са добре подготвени да се справят със случаи на НОП.

В приемащите държави из целия регион домакинствата, в които живеят хора със специфични нужди, хора с увреждания или сериозни медицински състояния, се констатират непропорционални затруднения при достъпа до основни права. Става въпроса за затруднен достъп до здравеопазване, до социална закрила и до заетост. Липсата на достъп води до по-дълбока социална и икономическа маргинализация. Отбелязва се, че липсата на необходимите документи остава критичен проблем, като при 17% от домакинствата липсват основни документи.[12] Тази липса възпрепятства достъпа до права и услуги и кара хората да предприемат временни завръщания в Украйна, където се опитват да възстановят документите си. Някои хора срещат значителни трудности при повторното влизане в приемащите ги държави, като загуба на правен статут или социални помощи.

Икономическото приобщаване остава значително предизвикателство за бежанците. Средно около 45% от бежанците от Украйна[13] съобщават, че са наети на работа. (В зависимост от страната на пребиваване това са между 40 и 60%). Тези данни показват, че значителна част остават безработни или изцяло изключени от пазара на труда. Безработицата сред бежанците в активна възраст продължава да бъде 14%м, а в сравнение с това тя е 5,1% за гражданите на приемащата страна.[14] Продължават да съществуват пречки като ограниченото владеене на езика, непризнаване на професионални умения и недостатъчен достъп до професионално обучение. Бежанците често са ограничени до неформална или нископлатена работа, което ги излага на риск от експлоатация. Липсата на достъп до услуги за повишаване на квалификацията и намирането на работа продължава да възпрепятства устойчивата заетост и икономическата самостоятелност. За да се предотврати експлоатацията и да се насърчат справедливи условия на труд са необходими са целенасочени интервенции като подобрен достъп до информация за пазара на труда и за закрилата.

Въпреки усилията на приемащите ги държави да осигурят достъп до здравни услуги за бежанците в съответствие с Директивата за временна закрила (ДВЗ) на ЕС, достъпът до здравеопазване остава сериозен проблем.[15] Ограниченията продължават да се дължат на ниския капацитет на здравните системи и на политическата ситуация в някои от страните по ПОБС. Близо един на всеки петима (17%) съобщава за значителни пречки в достъпа до навременни здравни грижи, като например дълго време за чакане, високи преки и непреки разходи и езикови бариери[16]. Тези пречки непропорционално засягат хората с хронични заболявания и увреждания. Нуждите от достъп до психично здравеопазване и

[12] Регионално профилиране и мониторинг на закрилата от ВКБООН.
[13] Живот на изчакване: Намерения на и перспективи пред бежанци, завърнали се бежанци и вътрешно разселени лица от Украйна.
[14] Проучване на пазара на труда в ЕС
[15] Преодоляване на предизвикателствата свързани със здравето и благосъстоянието на бежанците от Украйна, което ще бъде издадено през януари 2025 г.
[16] Пак там.

психо-социална подкрепа са особено изразени. 36% от домакинствата съобщават за поне един член на семейството, който има влияещи на ежедневието проблеми с психичното здраве и психо-социалното функциониране.[17] Достъпът до услуги често е затруднен поради ограничена информираност за наличните ресурси, културни и езикови предизвикателства, липса на установена потребност, стигма и логистични ограничения (като време, разходи и транспорт). Това подчертава значимостта на адаптирани интервенции за подобряване на достъпността, информираността и доверието в услугите на психичното здраве и психо-социална подкрепа (ПЗПСП).

Достъпа до образование остава несигурен.[18] В края на учебната 2023–2024 година значителен брой деца в училищна възраст не са включени във формалната образователна система, а две трети от по-малките деца не посещават предучилищна[19]. Въпреки че в някои държави е постигнат значителен напредък, относително ниските нива на приобщаване в националните образователни системи на приемащите държави представляват сериозен риск за дългосрочните образователни и социални цели. Без спешни мерки за преодоляване на тези пропуски, много деца са застрашени от продължително изключване от формалната образователна система, което може да продължи няколко учебни години. Последствията за тяхното бъдещо развитие, квалификации и кариерни перспективи са значителни. Неустойчиво е продължителното използване на неформални образователни методи и онлайн обучение. Те могат да оставят хиляди деца без необходимите умения за бъдещо включване в пазара на труда. Особено тревожен е случаят на малолетни и млади хора следвали онлайн образование повече от 4 години. Тази продължителност води до опасения за изолация от обществото и влияние върху психичното им здраве.

Лицата без гражданство продължават да срещат трудности при достъпа до закрила и документация. Липсата на ясни процеси за идентифициране на лицата без гражданство на граничните пунктове и по време на процедурите за предоставяне на убежище може да доведе до неправилно класифициране или приписване на предполагаеми националности. Това усложнява достъпа до закрила, включително и съобразно Директивата за временна закрила. Тя се прилага само за ограничен кръг от лица без гражданство, като тези, които могат да докажат предишна предоставена международна закрила или постоянно пребиваване в Украйна. Лицата без такава документация са изключени/изолирани в много държави. Лицата без гражданство и тези с неопределена национална принадлежност също срещат пречки при достъпа до основни права като право на жилище, здравеопазване и образование. Чести причина са административни, практически и езикови бариери. Уязвими групи, включително и ромската общност, се сблъскват с допълнителна дискриминация и трудности. Тези предизвикателства показват спешната необходимост от всеобхватни политики и по-качествено събиране на данни за справяне с конкретните уязвимости на лицата без гражданство, бягащи от Украйна.

Необходими са координирани усилия за справяне с многообразните рискове с оглед на продължаващата и през 2025–2026 г. ситуация. Продължителното разселване на бежанците изостря техните уязвимости, а намаляващите ресурси в приемащите ги държави подчертава необходимостта от спешни мерки за развитие на системите за закрила, достъпа до здравеопазване, интеграцията в образованието и икономическата подкрепа. Дългосрочните благосъстояние и стабилност в животите на бежанците от Украйна може да бъдат осигурени само и единствено ако се обърне внимание на основните им нужди.

[17] Пак там.
[18] Образование на деца и младежи бежанци от Украйна
[19] Пак там.

Част 2: Регионални стратегически цели и приоритети

Регионални стратегически цели (СЦ)

СЦ1: Подкрепа за приемащите държави, за да се осигури непрекъснат достъп на бежанците до закрила, правен статут и права, обръщайки особено внимание на групите в уязвими ситуации, и вземайки под внимание възраст, пол и разнообразие.

Удължената най-рано до март 2026 г. Директива за временна закрила на ЕС осигурява нужната правна рамка, по която закрилата на бежанците от Украйна да продължи. Режимът за временна закрила в Молдова също е продължен до март 2025 г., с възможност за допълнителни удължения. В случай че бежанците от Украйна не могат да се завърнат, остава съществено важно да се гарантира постоянния им достъп до правна подкрепа и закрила дори след тези крайни срокове.

За да се избегнат последващи движения или преждевременни връщания в Украйна е необходим координиран и хармонизиран подход в държавите по ПОБС. Партньорите ще подкрепят държавните власти чрез политически дискусии и разработване на регионални стратегии за поддържане на висок стандарт на закрила и защита на правата на бежанците. Те ще предоставят правни съвети и информация, за да улеснят достъпа на бежанците до правен статут и права. Усилията за застъпничество ще се съсредоточат върху поддържането на механизми за закрила, които отговарят на специфичните нужди на уязвимите групи като лица без гражданство, хора с увреждания, възрастни хора и хора преживели травми, които може да изискват допълнителни услуги. Важно е бежанците да получат подкрепа и да могат да вземат информирани и независими решения за това дали да останат в приемащата ги държава или доброволно да се завърнат в Украйна. Споделянето на максимално пълна информация ще продължи, като за това се използва и дигиталната платформа „Ukraine is Home“. Проучванията показват, че бежанците, които са имали възможност да посетят Украйна за кратки периоди от време, са по-склонни да изразят дългосрочни намерения за връщане в страната. Партньорите ще продължат да се застъпват за възможността бежанците от Украйна да посещават страната си, за да проверят имуществото си и да поддържат връзки със семейството и общността, без да губят преждевременно правния си статут и права в приемащите държави. Това ще подкрепи бъдещите възможности за връщане и реинтеграция.

За да се постигне целта за поддържане на стабилни системи за закрила, партньорите ще работят в тясно сътрудничество с правителствата на приемащите държави. Те ще оценят успешните практики и ще обобщят научените уроци по време на изпълнението на ПОБС. По този начин ще се подсилят националните структури и системи и ще се гарантира, че те са приспособими към променящата се ситуация. Също така ще бъде предоставена цялостна правна подкрепа, включително достъп до правни съвети и насоки за бежанците и доставчиците на услуги.

Подобряването на комуникацията и координацията между правителствата, гражданското общество и други заинтересовани страни е от ключово значение за справяне с рисковете пред ефективната закрила. Особено внимание се отделя на борбата с насилието, основано на пола (НОП), и закрилата детето. Партньорите ще работят за интегриране на всеобхватни и приобщаващи услуги за борбата с насилието, основано на пола. Те ще подкрепят съществуващите системи за управление на случаи и ще осигурят достъп до правосъдие, безопасно и подходящо жилище, медицинска грижа, психично здраве и психо-социална подкрепа за жертвите. Подобни услуги ще се предоставят на жертвите на насилие от интимен партньор. Ще се предприемат интервенции за предотвратяване на НОП и намаляване на рисковете на индивидуално и общностно ниво. Пример за такива

дейности са инициативите за овластяване на жените, насърчаване на равенството между половете и провеждането на информационни сесии относно НОП. Партньорите по ПОБС ще засилят програмите за превенция на общностно ниво, като се борят с дискриминационните социокултурни полови норми и вредните практики.

СЦ2: Подкрепа на приемащите държави в техните усилия за интегриране на бежанците в националните системи – достъп до подходяща работа, социална закрила, здравеопазване, образование, услуги за закрила на детето – с особен акцент върху достигането и приобщаването на уязвими групи, като се взимат под внимание възрастта, пола и увреждания.

Положени са усилия за осигуряване на достъп на бежанците от Украйна до основни услуги като настаняване, здравеопазване, образование, социална закрила и заетост. Въпреки това, бежанците продължават да са икономически уязвими. Според данни от Социално-икономическото проучване (СИП) на ВКБООН за 2024 г., повече от половината от тези домакинства живеят с доход под 50% от средния на населението в приемащата страна. Безработицата сред бежанците е 14%, в сравнение с 5.1% сред гражданите на приемащата страна,[20] което увеличава риска от експлоатация, включително нерегламентирана работа или некачествено настаняване. Владеенето на местния език е ключово за достъпа до работа. Два пъти по-вероятно е бежанците, които не разбират местния език, да останат извън пазара на труда в сравнение с тези, които притежават напреднали езикови умения (54% в сравнение с 28%). При безработните разликата е още по-голяма: 28% от тях не разбират местния език, а само 6% имат напреднали езикови умения.

Партньорите по ПОБС ще продължат да работят за преодоляване на пречките пред приобщаването към пазара на труда като езикови бариери, разминаване между търсените и предлаганите умения, ограничения достъп до грижи за деца и здравеопазване. Особен приоритет ще се даде на домакинствата, ръководени от жени, тези с лица с увреждания и семействата с малки деца, тъй като те са по-уязвими към бедност, експлоатация и насилие, основано на пола (НОП). ПОБС също се застъпва за по-добра интеграция и намаляване на риска от НОП и ЗСЕЗ в националните стратегии, като се отговори на нуждите от здравеопазване, закрила и икономическо овластяване.

Ефективното интегриране в националните системи за социална закрила — включително социална помощ, социални услуги, социално осигуряване и активни политики за пазара на труда — ще бъде допълнително подкрепяно чрез различни мерки. Това включва мониторинг, целенасочено застъпничество, предоставяне на информация и консултации, изграждане на капацитет и техническа подкрепа за правителствата. Сътрудничеството с гражданското общество, частния сектор и, когато е подходящо, с участниците в дейностите по развитие също ще играе ключова роля. Ще се насърчават допълнително възможностите за достъп до жилища на достъпни цени. Като временна мярка, държавно предоставените схеми за социална закрила ще бъдат придружени при необходимост от допълнителна хуманитарна подкрепа за уязвими бежанци и техните настойници. Винаги, когато е включена в отговора, паричната помощ трябва да допълва националните системи и другите форми на секторна подкрепа.

Партньорите по ПОБС ще инвестират в подобряване на интеграцията на бежанците в националните системи за превенция и реакция на НОП. Те ще подкрепят правителствените инициативи за НОП, като гарантират съответствие с националните политики, насърчавайки приобщаването на бежанците и избягвайки създаването на паралелни

[20] Пак там.

системи. Усилията ще включват укрепване на капацитета на доставчиците на услуги, гарантиране на ориентиран към жертвите подход при управлението на случаите и услугите за реагиране, както и цялостно включване на ЗСЕЗ. Специално внимание ще бъде отделено на подобряване на достъпа до националните и местните системи за управление на случаи на НОП и достъпа до безопасен подслон, здравеопазване и психическа и психо-социална подкрепа, като пренасочването ще бъде осъществено чрез национални и местни организации, включително организациите, ръководени от жени (ОРЖ). Тези инициативи целят да повишат устойчивостта, като предлагат на жертвите практични съвети и както национални, така и локализирани решения.

Закрилата на децата остава ключов приоритет, като специално внимание ще бъде обърнато на децата, отделени от семействата си, или децата без родителска грижа. Партньорите ще работят с националните системи за закрила на децата за успешното включване на украинските деца, като ги предпазват от рисковете, свързани с разселването – като изолация, насилие и психични проблеми. За непридружените деца, отделените от семействата си, или евакуираните от институции ще се осигури наблюдение, застъпничество и активно сътрудничество с властите. Целта е всяко решение за тях да е в съответствие с принципа за най-добрия интерес на детето. Дейностите ще включват подобряване на системите за управление на случаи, предоставяне на услуги според специфичните нужди на децата и осигуряване на техническа и финансова подкрепа, за да могат децата да упражняват своите права..

Гарантирането на равен достъп до здравеопазване, включително психично здраве и психо-социална подкрепа (ПЗПСП), остава основен приоритет. Партньорите ще продължат да подкрепят правителствата на приемащите държави в подобряването на здравните услуги. Специално внимание ще се отдели на хора с увреждания, хронично болни и възрастни бежанци. Приоритети ще бъдат и сексуалното и репродуктивното здраве, имунизацията, лечението на туберкулоза и ХИВ, както и програмите за психо-социална подкрепа. Ще се инвестират средства в изграждането на капацитет и финансиране на здравеопазването с цел подобряване на достъпа до услуги. Включването на украински здравни работници в националните системи ще облекчи недостига на персонал и ще помогне за преодоляване на езиковите бариери. Ще се подобри комуникацията относно здравните услуги, включително информация за наличните ресурси, превенцията на заболявания и ваксинациите.

Образованието остава значително предизвикателство поради факта, че много деца бежанци все още учат дистанционно. Тревожно е ниското ниво на записване в местни училища, особено сред гимназистите. Партньорите ще работят с приемащите бежанци държави за насърчаване на включването в националните образователни системи и за подобряване на качеството на образованието. Ще се обърне внимание на нуждите в ранното детство и висшето образование. Усилията ще се съсредоточат върху преодоляването на предизвикателства като липса на инфраструктура, недостиг на учители и необходимостта от езикова и психо-социална подкрепа в училищата. Партньорите ще настояват за премахване на административните бариери и ще избягват създаването на паралелни образователни системи. За да се запази връзката с Украйна, ще се подкрепят образователни, културни и извънкласни дейности, които развиват езикови умения и задълбочават знанията за украинската история и култура.

СЦЗ: Засилване на социалното сближаване между бежанските общности и местните жители.

От началото на кризата в Украйна приемащите общности проявяват изключителна щедрост към бежанците. С напредването на конфликта и увеличаващия се икономически натиск върху местното население обаче това гостоприемство започва да се изчерпва. Регионално проучване показва, че почти една трета от анкетираните са се сблъсквали с

враждебни нагласи или поведение от страна на местните жители,[21] като вербалната агресия е най-често срещаната форма на враждебност (73% от засегнатите). Основните причини за тази враждебност са свързани със статута на бежанец, етническата принадлежност и езиковите различия, които създават допълнителни предизвикателства за идентичността и чувството за принадлежност.

Изследванията показват, че нежеланието на членовете на приемащата общност да приемат бежанци постепенно нараства. Тази тенденция се засилва от кампании за дезинформация и антибежанска реторика, които подкопават социалното сближаване. ПОБС определя решаването на тези предизвикателства като приоритет за 2025–2026 г.

За укрепване на социалното сближаване, партньорите по ПОБС ще се фокусират върху насърчаването на диалога между бежанците и приемащите ги общности чрез създаване на споделени пространства за общуване в обществени центрове, училища, както и чрез спортни и културни съоръжения. В сътрудничество с общностите ще се разработят дейности, които насърчават разбирателството и съвместната работа. Ще бъдат организирани културни събития, развлекателни програми и инициативи за неформално образование. Ще се положат усилия и за подкрепа на обществени институции като училища, болници, местни спортни отбори и социални услуги, включително предоставяне на преводачи, психолози и междукултурни медиатори.

Същевременно ще се предприемат целенасочени действия за борба с дезинформацията и за справяне с погрешни разбирания и разсейване на митове за правата и привилегиите на бежанците. Ще се работи и за идентифициране и отговор на потенциални НОП и ЗСЕЗ рискове онлайн. Общините и местните власти ще получат подкрепа чрез изграждане на капацитет, техническа експертиза в социално-икономическото приобщаване и местното развитие, както и информационни инициативи насочени към бежанците и приемащите ги общности. Ще се насърчават платформи за диалог и сътрудничество, като инициативи за предприемачество, включващи и двете групи, за да се стимулира положителното общуване и взаимната полза.

Специално внимание ще се обърне на младежите и подрастващите, които често са в центъра на социалните напрежения, но също така имат голям потенциал да водят усилия за приобщаване. Местните власти ще бъдат подпомогнати в създаването на възможности за младите хора от двете общности да участват в съвместни дейности, насърчавайки усещането за обща цел и принадлежност.

Където е възможно, подкрепата за приемащите общности ще се фокусира върху услуги и институции, които обслужват както бежанците, така и местните жители, особено в селските райони. Това ще помогне за намаляване на натиска, който може да доведе до нарастващо напрежение.

СЦ4: Насърчаване на локализиран отговор чрез подкрепа на националното и местното гражданско общество, общините и местните власти, координационните структури, както и чрез споделяне и изграждане на капацитети и подкрепа на устойчиви решения.

От началото на координираната реакция на кризата в Украйна участието на местни и национални актьори значително нараства. От 59 организации през 2022 г. до 252 през 2024 г., това разширено участие се оказва ключово както за предоставянето на спешна хуманитарна помощ, така и за усилията по дългосрочна интеграция. През 2025–2026 г.

[21] В безопасност: междуведомствени наблюдения за закрилата и отговорността за бежанците от Украйна

активното участие на тези организации ще продължи, подчертавайки важната роля на местните структури. Още в първоначалния отговор те мобилизират ресурси на граничните пунктове и в приемните центрове, а по-късно улесняват интеграцията на бежанците чрез консултации, предоставяне на информация, насочвания, езиково и професионално обучение и сътрудничество с частния сектор за осигуряване на заетост.

С намаляването на присъствието на големите международни организации и агенции на ООН в основните приемащи държави, водещата роля на местните и националните организации става още по-важна. Особено значима остава дейността на групи, ръководени от жени и бежанци, както и организации, представляващи уязвими общности като хора с увреждания и ЛГБТИК+ общността. Подкрепата за всички страни ще гарантира продължаването на техните усилия и ще осигури справедливо и всеобхватно включване на бежанците.

Партньорите по ПОБС ще се фокусират върху насърчаването на сътрудничество между местни организации на гражданското общество, правителствата на приемащите държави, обществените услуги и частния сектор с цел създаване на устойчиви, дългосрочни инициативи. Местните неправителствени организации ще бъдат стимулирани да формират консорциуми за споделяне на ресурси и експертиза, което ще подобри техните оперативни възможности и цялостната устойчивост на проектите им. Същевременно ще се даде приоритет на програми за изграждане на капацитет и укрепване на партньорства между международни донори и местни участници, за да се засили устойчивостта на местните отговори.

Националните и местните участници ще бъдат активно насърчавани и подкрепяни да поемат водещи или съвместно водещи роли в секторните координационни структури и работни групи. Партньорите по ПОБС ще работят за укрепване на националните и местните партньорства, като включват организации, ръководени от бежанци и жени, в съществуващите координационни механизми и ще подкрепят усилията за увеличаване на директното и гъвкаво финансиране.

Общините, градовете и регионалните правителства играят ключова роля в националните стратегии за отговор, тъй като често отговарят за предоставянето на основни услуги на бежанците. Те също така разработват много иновативни и практични решения за улесняване на интеграцията на бежанците на местно ниво. Ползите от интеграцията на бежанците са най-очевидни в общностите, където услугите се прилагат по осезаем и ефективен начин.

Партньорите по ПОБС ще продължат да работят в тясно сътрудничество с общините и местните власти, за да укрепят техните възможности и да създадат устойчиви системи за дългосрочна интеграция. Чрез предоставяне на техническа подкрепа и насърчаване на местните власти да ръководят координационните усилия, програмите ще бъдат проектирани така, че да осигурят устойчивост и местна ангажираност. Тези инициативи ще бъдат осъществени чрез националните и местните власти, което ще им позволи да надграждат съществуващите местни възможности, като същевременно осигуряват продължаващи инвестиции в отговора на бежанската ситуация на общностно ниво, включително чрез национално управлявани бюджети, услуги и програми, където е приложимо.

Регионални приоритети за цялостен отговор

Възраст, пол и многообразие (ВПМ)

Кризата с бежанците от Украйна засяга хората по различен начин в зависимост от тяхната възраст, пол и многообразие. Това създава бариери пред задоволяването на основните им нужди, достъпа до услуги и определянето на здравословното им състояние, медицинския или правния им статут. Бежанците често се сблъскват с различни форми на дискриминация и се нуждаят от специално внимание и целенасочени мерки, за да имат равен достъп до образователни и икономически възможности. В отговора трябва да се погледне комплексно на нуждите на хората, които принадлежат към различни социални групи с припокриващи се и специфични потребности.

Съображенията, свързани с ВПМ, трябва да бъдат в основата на всяка дейност на партньорите, като се гарантира, че планирането отговаря на конкретните нужди на всички бежанци. Постоянното включване на момичета, момчета, жени и мъже от различни възрасти и среди е от ключово значение за разбиране на техните предизвикателства и потребности. Това налага събиране и анализ на данни, разпределени по възраст, пол и многообразие, за да се информира проектирането, изпълнението, мониторингът и докладването на програмите. Освен това е важно да се осигури равен достъп до информация, механизми за обратна връзка и подаване на оплаквания, както и включването на бежанците в националните системи.

Партньорите ще следят програмите да обхващат различни групи, включително лица без гражданство, хора с увреждания, жени и момичета в уязвими ситуации, деца и юноши, възрастни хора, ЛГБТИК+ лица и бежанци от ромски произход. Тези групи често се припокриват и могат да се сблъскат с взаимосвързани и усложняващи се рискове. Особено внимание ще се отдели на включването на хора с увреждания и възрастни хора, съгласно принципите на ВПМ. Хората с увреждания често срещат „двойни бариери“ при достъпа до услуги – например липсата на владеене на местния език, което ги ограничава или дори ги принуждава да се върнат в Украйна, за да получат необходимата помощ.

Партньорите ще работят за повишаване на участието и лидерството на организации, ръководени от жени, малцинства и групи, защитаващи правата на уязвими социални групи. Това ще се постигне чрез специализирани подходи, изграждане на капацитет и подобрен достъп до координационни структури, като се гарантира активното участие на тези организации в планирането и реализирането на отговора.

Отговорност пред засегнатите групи от населението (ОЗГН)

Партньорите ще включват мненията на бежанците и засегнатите хора на всеки етап от програмния цикъл, за да гарантират, че програмите отразяват нуждите, приоритетите и предпочитанията на бежанското население. Този подход се ръководи от многообразните профили и комуникационни предпочитания на бежанците, като се осигурява пълноценно участие на всички групи, независимо от възраст, пол или произход. Двупосочната комуникация и достъпните механизми за обратна връзка са от съществено значение за събиране на информация и бързо реагиране. Предлагат се както дигитални, така и недигитални опции, за да се гарантира, че всички могат да споделят своето мнение..

Ключов елемент на тази стратегия е създаването на конфиденциални механизми за обратна връзка, които дават възможност на бежанците да изразяват своите мнения свободно и без страх от последствия. Получената информация се използва систематично за планиране и евентуални корекции в програмите Партньорите ще осигурят прозрачност

в комуникацията, ще споделят информация за програмите проактивно и ще се борят с дезинформацията чрез различни канали – както директни, така и дигитални. Това включва обществени центрове, бюра за закрила, мобилни екипи, доброволци и социални медии. Този приобщаващ и отзивчив подход изисква интегрирането на структури за поемане на отговорност във всички аспекти на отговора, за да се създаде по-ефективна и достъпна система за всички засегнати групи.

Закрила от сексуална експлоатация и злоупотреба (ЗСЕЗ)

Тясната координация между организациите в ПОБС остава ключова за последователността и ефективността на усилията по Закрила срещу сексуална експлоатация и злоупотреба (ЗСЕЗ). Междуведомствената координация обединява организациите около общ анализ на ситуацията, стратегия и подход, за да се гарантира ефективно изпълнение на мерките за закрила чрез: (1) последователно предаване на посланията за ЗСЕЗ към общностите и заинтересованите страни; (2) надграждане върху добрите практики и експертизата на партньорите; (3) оптимизиране на процедурите и механизмите за докладване и насочване; и (4) утвърждаване на съгласуваността на интервенциите. Междуведомствената координация ще продължи да обединява организациите около общи цели и ще засили сътрудничеството между партньорите. Членовете на съответните национални мрежи по ЗСЕЗ ще осигурят тясно сътрудничество и координация с други релевантни координационни органи в дейностите, включително: (1) Отговорност пред засегнатите групи от населението (ОЗГН); (2) Насилие, основано на пола (НОП); и (3) Закрила на детето (ЗД).

Всички партньори трябва да спазват стандартите на Междуведомствения постоянен комитет (МПК) за поведение на хуманитарните работници и да докладват за притеснения чрез установените механизми и да прилагат подход, ориентиран към жертвите. Този подход има за цел да създаде подкрепяща среда, в която правата на жертвата се уважават, а тя се третира с достойнство и уважение. Основната му роля е да насърчи възстановяването на жертвата и да укрепи способността ѝ да разпознава и изразява своите нужди и желания. Подходът подпомага жертвата да взема информирани решения относно възможните интервенции. За ефективното му прилагане доставчиците на услуги трябва да разполагат с необходимите ресурси и инструменти. Тези задължения са всеобхватни и трябва да се интегрират във всички аспекти на дейността на партньорите и във всички сектори. Постоянното участие на общността и повишаването на осведомеността относно превенцията на Закрила срещу сексуална експлоатация и злоупотреба (ЗСЕЗ) са от съществено значение. За тази цел трябва да се използват материали в културно чувствителни формати и на подходящи езици. Важно е да се подбират комуникационни канали, които съответстват на предпочитанията и обстоятелствата на бежанското население. Ключов аспект е и непрекъснатото укрепване на капацитета на всички участници в отговора на ЗСЕЗ. Това включва национални и местни актьори, както и организации, базирани в общността. Укрепването на техните възможности е от решаващо значение за устойчивостта на усилията.

За да се осигури приобщаване и закрила, всички бежанци и получатели на услуги за закрила трябва да имат достъп до безопасни механизми за обратна връзка и подаване на оплаквания. Тези механизми трябва да бъдат съобразени с пола, възрастта и специфичните нужди на децата. Освен това бежанците трябва да имат ясна и достъпна информация относно ЗСЕЗ. На жертвите трябва да се предоставя навременна и адекватна подкрепа, включително достъп до услуги за закрила на децата и защита срещу насилие, основано на пола (НОП). Необходимо е всички механизми за закрила да бъдат адаптирани към индивидуалните нужди на жертвите, като се гарантира безопасна, достъпна и ефективна подкрепа в съответствие с утвърдените стандарти.

Устойчиво развитие

Партньорите ще се съсредоточат върху улесняването на интеграцията на бежанците в националните системи и услуги, като ще избягват създаването на паралелни структури. Основната цел е бежанците да бъдат включени в съществуващите рамки за предоставяне на услуги, като по този начин се гарантира устойчивостта на подкрепата. За постигането на това ще се работи за укрепване на националните и местните институции за закрила, ще се насърчават политики, които улесняват интеграцията на бежанците, и ще се развива капацитетът на гражданското общество за ефективно реагиране. Същевременно ще се ангажират ключови участници, които могат да допринесат за подобряване на националните системи и услуги. Партньорите ще инвестират в усилия за локализация, като подобрят капацитета на местни организации, организации от бежанската общност, гражданското общество, общини и национални власти. ова ще включва обучения, предоставяне на ресурси и развитие на умения за справяне с конкретните предизвикателства. Чрез създаване на силни партньорства и насърчаване на местното участие и лидерство, ще се гарантира, че бежанците имат достъп до основни услуги в рамките на съществуващите национални системи. Така ще се укрепи устойчивостта на отговора и ще се създадат по-добри възможности за дългосрочна подкрепа.

Отговорност от страна на правителствата

От самото начало хуманитарната помощ не замества ролята и отговорностите на правителствата, а работи в подкрепа на техните усилията, като ги допълва и подсилва. С преминаването от спешна животоспасяваща помощ към дългосрочна интеграция в националните системи, централните и местните власти запазват водещата роля в координирането на отговора. В този контекст партньорите ще продължат да играят подпомагаща роля, като насърчават прилагането на подход, обхващащ цялото общество, с фокус върху укрепването на капацитета на правителството за предоставяне на основни услуги. Този всеобхватен подход цели да гарантира, че ресорните министерства и местните власти са напълно подготвени да изпълняват своите задължения в ключови области като предоставяне на услуги, социална закрила, здравеопазване и икономическо приобщаване. Партньорите ще работят в тясно сътрудничество с институциите, предоставяйки техническа помощ, обучения и ресурси, за да подкрепят интегрирането на бежанците в националните системи. Чрез укрепване на правителствените структури и насърчаване на сътрудничеството между публичния и частния сектор, участниците в развитието, гражданското общество и местните общности, отговорът ще засили устойчивостта, ще подобри социалното сближаване и ще увеличи дългосрочното въздействие на усилията за приобщаване.

Единен подход към бежанците

В допълнение към предоставянето на подслон на украински бежанци, всички участващи държави също осигуряват убежище на търсещи закрила и бежанци от други държави. Въпреки че тези групи могат да имат различен статут на закрила, на практика те се сблъскват с много от същите предизвикателства при достъпа до права, постигането на интеграция и социално сближаване. Признавайки това, програмите на партньорите, усилията за застъпничество и резултатите от координационните и политическите дискусии в рамките на ПОБС ще обхващат бежанци от всички националности, където е възможно. Всеобхватният характер на тези усилия изисква всички бежанци, независимо от страната им на произход, да се възползват от приобщаващи подходи към закрила и предоставяне на услуги. Партньорите ще работят за хармонизиране на отговорите, създавайки по-справедлива среда, в която всички бежанци, независимо от националността, да имат достъп до услугите и подкрепата, необходими за повторно изграждане на живота им в приемащите държави.

Ролята на данните в плана за отговор на бежанската ситуация

Сътрудничеството в областта на достъпа до данни е от съществено значение за изграждане на солидна база от доказателства, която подпомага планирането на отговора на бежанската ситуация. Това сътрудничество гарантира ефективно наблюдение на резултатите и оценка на въздействието върху бежанците, като същевременно отчита специфичната отговорност на упълномощените агенции. Координирането на дейностите по събиране на данни допълва усилията на правителствата и осигурява прозрачно споделяне на информация. Така се постига общо разбиране на приоритетните нужди, улеснява се ефективното разпределение на ресурсите и се избягва дублиране на усилията. Освен това, се насърчава отговорно управление на данни, което цели да намали административната тежест и да гарантира уважение към достойнството на бежанците и приемащите ги общности.

Рамка за мониторинг на устойчив план за реакция на бежанската ситуация

ВКБООН, с подкрепата на членовете на регионалните и националните междуведомствени работни групи по управление на информацията, въвежда рамка за мониторинг и системи за данни, които осигуряват съгласуваност на регионално ниво и позволяват адаптиране към местните нужди. Тази рамка включва:

- **Централизирана платформа за подаване на оплаквания**, интегрирана с база данни на партньорите, която улеснява координацията, като гарантира удовлетворяване на приоритетните нужди и избягване на дублиране на усилията.
- **Централизиран регионален инструмент за проследяване на финансирането**, свързан с глобалния инструмент на ВКБООН за проследяване на финансирането за бежанците. Този инструмент подобрява прозрачността и отчетността, като осигурява достъп до надеждни данни за разпределението на ресурсите и идентифицира пропуските. Това улеснява информираното вземане на решения и укрепва доверието между партньорите.
- **Единна рамка от показатели**, която стандартизира измерването на постиженията в различните държави, като същевременно позволява гъвкавост при отчитане на дейностите. Тази рамка съчетава специфичните нужди на отделните държави с регионалната съгласуваност.

С преминаването към цикъла 2025–2026, рамките за мониторинг ще бъдат допълнително укрепени, за да отговарят на дългосрочните социално-икономически цели. Освен това ще бъдат въведени регионални и национални индикатори за резултати, които ще позволят проследяване на напредъка в ключови области. Тези усилия ще бъдат подкрепени от Междуведомственото съвместно проучване за социално-икономически познания (ПСИП), което ще предостави ценна информация за подобряване на политиките и програмите в подкрепа на бежанците.

Съвместни социално–икономически оценки за осигуряване на данни за ефективно планиране на отговор на бежанската ситуация

През 2024 г. Междуведомственото социално-икономическо проучване (СИП) заменя Мултисекторната оценка на нуждите (МСОП), с цел да се гарантира, че социално-икономическото приобщаване остава в основата на отговора на нуждите на бежанците. СИП предоставя надеждни данни, които не само подкрепят действията за посрещане на непосредствените нужди на уязвимите бежанци, но и подпомагат тяхната дългосрочна самостоятелност и социално-икономическо включване. Освен това, събраната информация служи за подготовка на процесите по завръщане и реинтеграция на бежанците в Украйна, когато условията го позволят.

С поглед към периода 2025–2026 г., ще се засили партньорството с Националните статистически служби, за да се подобри допълнително базата данни, създавана от СИП. Същевременно ще се насърчава включването на бежанците в националните трудови и домакински проучвания, с цел постигане на по-пълна и точна картина на тяхното социално-икономическо положение. Регионалният план за отговор на бежанската ситуация в Украйна подчертава значението на сътрудничеството, етичното използване на данни и съвместния анализ при изграждането на ефективни стратегии за подкрепа на бежанците. Чрез акцент върху социално-икономическото приобщаване и използването на иновативни системи за събиране и анализ на данни, ПОБС не само отговаря на непосредствените хуманитарни нужди, но и полага основите за устойчиви решения. Този подход отразява ангажимента към прозрачност, отчетност и споделена отговорност, като същевременно създава условия за просперитет както за бежанците, така и за приемащите ги общности.

Регионална рамка за мониторинг

Индикатор за резултат – цели

Сектор		Индикатор	Цел	
			ГОДИНА 1	ГОДИНА 2
	Закрила	Брой лица, които са получили подкрепа за достъп до услуги за закрила	**1 319 550**	**1 207 697**
	Закрила на детето	Брой деца, получили услуги за закрила на детето	**666 035**	**531 589**
	Насилие, основано на пола (НОП)	Брой хора, които са се възползвали от специализирани програми за НОП	**359 127**	**236 657**
	Закрила от сексуална експлоатация и злоупотреба (ЗСЕЗ)	Брой членове на мрежата на ЗСЕЗ, партньорски персонал и служители на заинтересовани страни, участващи в отговора на бежанската ситуация, обучени за смекчаване на рисковете, превенция и реакция при СЕЗ.	**6 572**	**5 755**
	Образование	Брой деца и младежи, получили подкрепа чрез образователни програми (включва помощ за записване във формално и неформално образование)	**453 182**	**368 348**
	Здравеопазване и начин на хранене	Брой лица, получили помощ за достъп до здравни услуги	**562 862**	**504 179**
		Брой здравни специалисти, обучени да предоставят услуги за бежанци	**45 102**	**38 720**
	Психично здраве и психо-социална подкрепа	Брой лица, участващи в услуги и дейности по ПЗПСП	**457 602**	**390 977**
	Препитание и икономическо приобщаване	Брой лица, които са се възползвали от интервенции за препитание и икономическо приобщаване	**583 899**	**389 527**
	Основни нужди	брой лица, получили помощ за основни нужди	**364 310**	**302 884**

Индикатори за резултат – Изходни стойности

Индикаторите за резултати са създадени с цел проследяване на напредъка в областите на приобщаването, закрилата, локализацията и социалното сближаване на бежанците. Макар че Социално-икономическото проучване (СИП) на ВКБООН не се счита за официален източник на правителствени данни, то играе важна роля в проследяването на тези резултати, наред с други източници като административни данни и доклади от партньорски организации. ПОБС активно насърчава правителствата да поемат отговорност за събирането на такива данни и да улеснят статистическото включване на бежанците в тях. Важно е да се подчертае, че постигнатите промени в резултатите не могат да бъдат приписани единствено на ПОБС или неговите партньори. Те отразяват общите усилия на всички участници в процеса, включително ключовата роля на приемащите правителства и влиянието на социално-икономическата среда, в която се осъществява приемането на бежанци. Изходните стойности за индикаторите, маркирани като „TBD“ (предстои да се определи), ще бъдат установени през първото тримесечие на 2025 г.

Стратегическа цел	Индикатор	Изходна стойност	Източник
Стратегическа цел 1: Подкрепа за приемащите държави, за да се осигури непрекъснат достъп на бежанците до закрила, правен статут и права, обръщайки особено внимание на групите в уязвими ситуации, и вземайки под внимание възраст, пол и разнообразие.	% от домакинствата, които са се регистрирали за временна закрила или подобна схема	**94%**	СИП
Стратегическа цел 2: Подкрепа на приемащите държави в техните усилия за интегриране на бежанците в националните системи – достъп до подходяща работа, социална закрила, здравеопазване, образование, услуги за закрила на детето – с особен акцент върху достигането и приобщаването на уязвими групи, като се взимат под внимание възрастта, пола и увреждания.	% на работоспособните (15-64 години) бежанци, които са наети на работа (ниво на заетост)	**64%**	СИП
	% от бежанците, които са безработни, ниво на безработица (работна сила)	**9%**	СИП
	% на участие в работната сила	**72%**	СИП
	% от децата, записани в официално образование в приемащите държави (административни данни)	**TBD**	административни данни
	% от децата за които е съобщено, че посещават формално образование в приемащите държави (неофициални данни; базирани на данни от СИП)	**79%**	СИП
	% от лицата, обхванати от националните системи за социална закрила	**TBD**	СИП
	% на лицата с достъп до здравни услуги при необходимост	**84%**	СИП
	% на лицата с достъп до услуги на ПЗПСП	**71%**	СИП

Стратегическа цел	Индикатор	Изходна стойност	Източник
	% от лицата, които са получили достъп до ПЗПСП и са съобщили за подобрено благосъстояние	**88%**	СИП
Стратегическа цел 3: Засилване на социалното сближаване между бежанските общности и местните жители.	% от домакинствата, които съобщават за добри взаимоотношения с приемащата общност	**66%**	СИП
Стратегическа цел 4: Насърчаване на локализиран отговор чрез подкрепа на националното и местното гражданско общество, общините и местните власти, координационните структури, както и чрез споделяне и изграждане на капацитети и подкрепа на устойчиви решения.	% на структурите за координация на бежанците, които се ръководят или се ръководят съвместно от местни и национални участници	**66%**	Координационен форум за бежанците
	% от общото финансиране, предоставено на национални и местни граждански организации, общини и местни власти.	**TBD**	Отчет на партньор по ПОБС
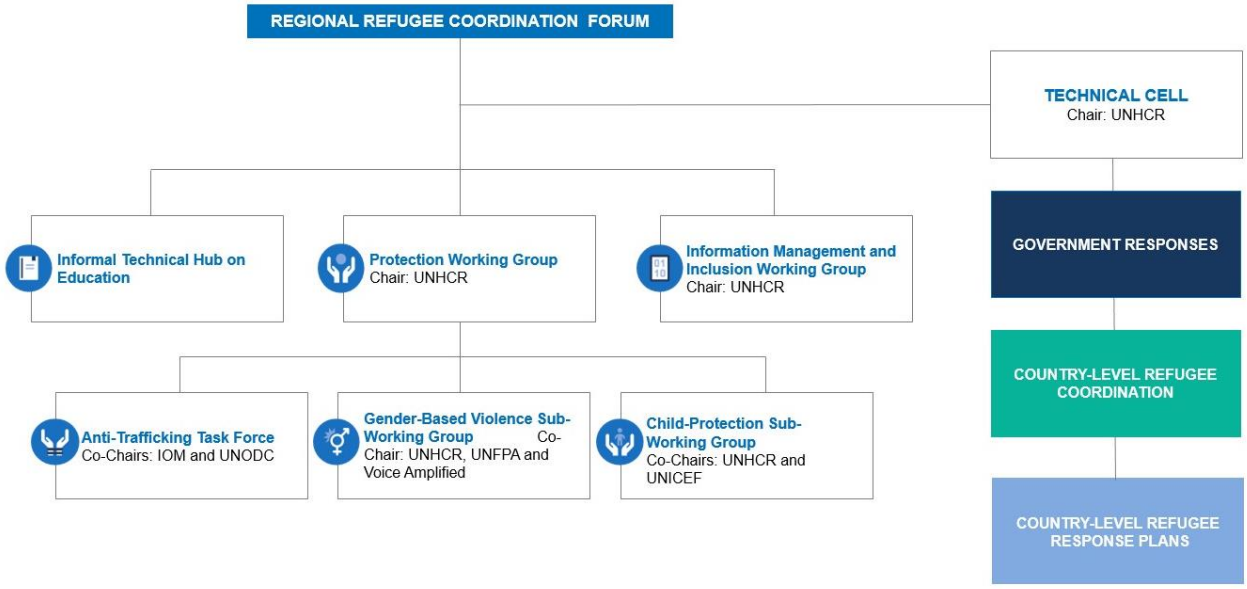
Регионална структура за координация